

ідею він розстріляв не просто власну матір, але все те, що уособлює материнство.

Шкода, що сучасне суспільство XXI сторіччя досі бачить подібне – спотворені цінності. З початком повномасштабного вторгнення багато українців відчули катування росіян на собі, на своїх рідних, на дітях. Мирлюбна Україна завжди понад усе цінувала життя і свободу та не посягала ані на територію, ані на чийсь ресурси. ніколи не прагнула чиеїсь смерті допоки до наших домівок не ввірвалася Росія. 22 лютого 2022 року назавжди змінило життя українців, загостило проблему критерію цінностей, розділило нас, як і у буремні післяреволюційні роки на своїх і чужих, людей і нелюдів. Земля досі переповнена «Я-чекістами» і не може з ними розправитися так легко, як це зробив герой зі своєю матір'ю. Втім є надія, що світ оговтається і переорієнтується на цінності, які несуть благо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історична правда. Постріл у самого себе. Містерія Миколи Хвильового. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2013/05/8/123335/>
2. Хвильовий М. Твори в 5 т. Нью-Йорк; Балтимор; Торонто: Об'єднання Укр. Письменників «Слово»: Укр. Вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1978 – 1986. Т. 2. Упоряд. й заг. ред. Г. Костюка; передм. М. Шкандрія. 1980. 409 с.

Оксана ПОНОМАРЕНКО

*Здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
Харків, Україна
oksana.ponomarenko1987@gmail.com*

ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ ЯК АКТИВНЕ ПРОТИСТОЯННЯ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

Сучасні події російсько-української війни, в якій Україна відстоює свій суверенітет та протистоїть російській агресії, ставлять перед українським суспільством численні виклики. Проблематика життя людини в часи війни охоплює не лише виживання, але й світоглядний пошук: осмислення зростаючих суперечностей в сфері міжнародних відносин, схильність суспільств до авторитаризму, кіберзлочинність, економічні зловживання, вибір поміж добром і злом. Осмислення цих та інших смисложиттєвих питань є актуальними як для суспільств, так й окремої людини. У періоди екстремальних випробувань, пересічні люди стикаються з екзистенційними питаннями: конечності і відчуженості,

сенсу життя, свободи, людської гідності. Для того, щоб вистояти у боротьбі, відстояти свою свободу та цінності, потрібна витривалість, моральна стійкість, що актуалізує потребу в осмисленні стратегій життєтворчості. У цьому контексті звернення до філософії, проблеми доброчесності в її історичному контексті, історії ідей є актуальним.

Осмислення сучасних стратегій життєтворчості в ситуаціях непередбачуваності вимагає звернення до царини моральної філософії. За допомогою літературних засобів до пошуку сутнісних вимірів людського буття звертаються філософи-екзистенціалісти, зокрема, Жан-Поль Сартр і Альбер Камю. В романі «Нудота» Сартр досліджує екзистенційну проблематику: абсурдність існування, автентичність, свободу і відповідальність. Головний герой роману, Антуан Рокантен, інтелектуал і самотник, проживає у вигаданому місті Бувіль, де він працює над історичним дослідженням про маркіза де Ролебона. Однак, поступово він починає відчувати незвичайне відчуття відрази та відчуження від світу, яке він називає «нудотою». Це почуття викликане усвідомленням безглуздість і абсурдності існування. Рокантен усвідомлює, що світ і його існування в ньому є абсурдними. Ніщо не має внутрішнього сенсу, і людина сама повинна створювати сенс свого життя. Рокантен розуміє, що він абсолютно вільний у своєму виборі і вчинках. Однак ця свобода також накладає на нього повну відповідальність за свої рішення [2].

Сартр у своїх працях підкреслював, що людина завжди має свободу вибору, навіть у найскладніших обставинах, і саме через цей вибір вона творить своє життя. Ця свобода, однак, приносить з собою важкий тягар відповідальності. Сартр стверджує, що «існування переує сутності», тобто людина спочатку існує, а потім визначає свою сутність через свої вчинки. Ця свобода часто є джерелом тривоги, адже вона означає, що людина сама відповідає за своє життя і не може покладатися на зовнішні авторитети або заздалегідь визначені цінності. Під час війни, коли під загрозою опиняються звичні соціальні зв'язки та особисті орієнтири, людина може відчувати себе безсилою перед обличчям історичних подій. Активна стратегія життєтворчості під час війни може включати прийняття особистих рішень щодо допомоги близьким, участі у волонтерських ініціативах, політичну активність, участь у рухах опору або громадянську солідарність, що дозволяє не залишатися байдужими та діяти відповідно до своїх переконань. Сартр наголошує на необхідності жити згідно з власними цінностями та переконаннями, а не піддаватися зовнішньому тиску або нав'язаним нормам. Такі суспільні настрої згадує Чарльз Тейлор, коли вказує на думку, що «вихід за межі затишного світу омани і мужній

погляд у вічі всесвіту в його незмірній байдужості сам по собі звільняє нас від нашого дріб'язкового егоїзму, щоб ми могли присвятити себе справі загального добробуту» [3,525-526]. Війна ставить людину перед екзистенціальними виборами, де необхідно діяти відповідно до своїх переконань, залишатися вірною своїм цінностям, чинити опір зовнішньому тиску і зберігати внутрішню свободу. Життєтворчість і боротьба за свободу стають проявами автентичного існування. Це може включати творчу діяльність, культурний спротив, опір окупації. Життєтворчість не виключає взаємодії з іншими. Навпаки, вона може проявлятися через солідарність і підтримку інших людей, що переживають ті ж самі труднощі. Згідно з Сартром, з свободою вибору приходить повна відповідальність за свої дії. У воєнний час відповідальність за свої дії набуває особливої ваги. Усвідомлення того, що кожен вчинок має значення і впливає на загальну ситуацію, спонукає до свідомих та відповідальних дій. Це може включати активну участь у захисті країни, допомогу іншим, або ж підтримку морального духу спільноти.

Альбер Камю, французький письменник і філософ, також досліджував ідеї, пов'язані з екзистенційною проблематикою. Його роман «Чума» розповідає про спалах бубонної чуми в місті Оран в Алжирі. Один із головних героїв, Доктор Ріє, людина науки та розуму, вважає, що життя не має вищого сенсу або божественного призначення, але це не заважає йому боротися за полегшення людських страждань. Його дії керуються почуттям обов'язку перед людьми і прагненням зменшити їхні страждання. Ріє вважає, що навіть у світі без сенсу, де панує абсурд, люди повинні залишатися людяними і моральними. Його відданість справі боротьби з чумою стає символом людської стійкості та мужності перед обличчям невідворотного [1].

Однією з центральних ідей Камю є поняття абсурду, яке він розглядає як основну характеристику світу. За його думкою, світ є абсурдним, бо ніякого вищого сенсу не існує. Незважаючи на це, людина повинна знаходити сенс у власному житті і діяльності, приймаючи свою свободу і відповідальність за свої вчинки. Камю підкреслював важливість індивідуальної свободи, відзначав необхідність протистояння абсурдності через активну життєву позицію, навіть у найважчих обставинах.

Отже, життєтворчість потребує особливого підґрунтя, меж та суверенності особистісного простору. Суверенність є не тільки ознакою гармонії, а й життєстійкістю, здатністю боротися, працювати, попри важку ситуацію, захищати власні цінності. Звернення до екзистенційної філософії для пошуку стратегій життєтворчості в умовах війни є не лише доцільним,

а й необхідним. Екзистенційна філософія допомагає зрозуміти, що свобода полягає у здатності робити вибір, навіть у найскладніших обставинах, і що автентичність досягається через чесність із собою та іншими, що підкреслює важливість особистої відповідальності за свої дії та рішення, які формують не лише індивідуальне, але й колективне майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. Камю Альбер. Чума. Переклад Анатолія Перепадя [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=108>
2. Сартр Жан Поль. 1993. Нудота. Мур. Слова. Київ. Видавництво «Основи»
3. Тейлор Чарльз. 2005. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності. Київ. Дух і літера.

Олександр КОНЕВ

*Здобувач другого(магістерського) рівня вищої освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
Київ, Україна
23nnifop.o.konev@std.udu.edu.ua*

СУЧАСНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ: ВІД САРТРА ДО СЬОГОДЕННЯ

Екзистенціалізм зародився у Європі в 20-му столітті як філософська думка, що підкреслює унікальність, свободу та вибір індивіда. Жан-Поль Сартр, один з його найвідоміших представників, вважав, що існування людини передує її сутності, що означає, що людина спершу існує, зустрічає себе, вступає у світ, а потім визначається. У сучасному світі, який характеризується швидкими технологічними змінами, глобалізацією та соціальними викликами, екзистенціалізм набуває нових форм і тлумачень, відображаючи змінювані умови людського існування.

Жан-Поль Сартр у своїх роботах, зокрема в «Бути та ніщо», розглядав концепції свободи, відповідальності та вибору як основи людської сутності. Сартр стверджував, що людина засуджена бути вільною, оскільки від неї вимагається вибирати і нести відповідальність за ці вибори в контексті свого існування. Сучасні філософи, як-от Саймон Крічлі або Алайн Бадью, розвивають ці ідеї, досліджуючи, як екзистенціалістські концепції свободи та відповідальності проявляються в умовах сучасного світу, зокрема у відношенні до демократії, соціальної справедливості та особистісного розвитку [1, с.22–23].